

Una mirada de Marianao

MARIANAO

TERRITORI
COMUNITÀRIAMENT
RESPONSABLE

Introducció

A continuació es presenta el document dels reptes estratègics del procés comunitari Marianao Té Cor. Aquest document recull el camí recorregut, des de l'actualització del diagnòstic del 2016, fins a la construcció col·lectiva dels reptes, posant en valor la participació activa de la ciutadania, els professionals i els agents clau del territori, el districte de Marianao.

S'identifiquen els tres grans àmbits prioritaris del procés comunitari: educació, salut i convivència, tot entenent que, prenent-los com a referència, es garanteix un model d'intervenció social que promou de manera més eficient la igualtat d'oportunitats, el benestar i la cohesió social. A través d'aquests tres eixos s'articula el tronc central del procés comunitari.

“Marianao Té Cor: Un batec comunitari”

Marianao és un dels sis districtes en què s'estructura administrativament Sant Boi de Llobregat, sent el barri més gran i més densament poblat del municipi.

El barri de Marianao deu el seu nom als seus antics propietaris, els marquesos de Marianao, que hi posseïen la residència del Palau de Marianao i l'ampli parc que l'envolta. Construïts fa més d'un segle, eren propietat del marquès, successor d'una família catalana establerta a Cuba, enriquida amb diversos negocis.

Amb el pas del temps aquest barri ha esdevingut un eixample que no ha parat de créixer i s'ha anat integrant a la xarxa urbana.

Tot i que es té constància de la petjada ibèrica i romana, fins al segle XIX l'agricultura va ser la principal font d'activitat. La poca urbanització que hi havia llavors es caracteritzava per cases de pagès disseminades i habitatges d'estiueig de la burgesia barcelonina que havia anat a fer les Amèriques. Els marquesos de Marianao van construir la seva residència, el palau de Marianao, juntament amb els seus jardins (actual Parc de Marianao). Aquesta residència va convertir-se en el nucli fundacional del barri.

Com altres municipis metropolitans, Sant Boi de Llobregat va iniciar el seu desenvolupament urbà a principis del segle XX, a conseqüència de la implantació de diferents indústries com per exemple, la fàbrica de sedes i teixits artificials Manufacturas Españolas Dubler l'any 1919; les fàbriques de Hilaturas Gossypium (o altrament dita Can Massallera, pel nom del seu propietari) i la d'en Quico Parés. Així, a causa de l'augment de l'activitat industrial, el sector agrícola va anar perdent pes i és a partir de llavors que Sant Boi de Llobregat esdevé un pol d'atracció per a les persones provinents de diversos indrets d'Espanya, principalment d'Andalusia i d'Extremadura. El binomi industrialització-immigració dels anys 50-70 va suposar que Marianao s'urbanitzés ràpidament i sense massa planificació, fet que va provocar un desordre urbanístic caracteritzat per una tipologia constructiva dissemblant; d'una banda, diferents tipus de casetes de planta baixa i, d'altra banda, parcel·les de grandària reduïda en què es construïren blocs de pisos i habitatges d'escassa qualitat i, per últim, entre ambdues tipologies, la generació d'espais de buidesa a partir de solars buits i horts confrontats amb altres barris com per exemple, Ciutat Cooperativa, Can Carreras, Can Paulet, etc. Aquest desgovern va tenir conseqüències importants; d'una banda, que alguns sectors del barri fossin densament poblats i, d'altra banda, anar sumant amb el pas del temps un seguit de deficiències estructurals i de mancances relatives als equipaments públics (com ara zones verdes, escoles, assistència mèdica, etc.)

Aquesta situació de creixement desmesurat i incontrolat, juntament amb la crisi econòmica dels anys setanta i la lluita veïnal, va obligar que a principis dels anys setanta, l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat racionalitzés el municipi dividint-lo en barris i districtes, encara que no va ser fins ben entrats els anys noranta que s'iniciaren els plans parcials d'urbanisme. Fins llavors, la vida al barri s'estructurava entorn de dues places: la plaça de la Generalitat i la plaça de l'Assemblea de Catalunya.

Fins a les primeries de segle, els terrenys sobre els quals s'assenta el barri actual eren constituïts per una zona d'activitat agrícola. El barri era, aleshores, una zona agrícola en què hi havia diversos masos de pagès disseminats, i que rebia el nom de "El Poblet".

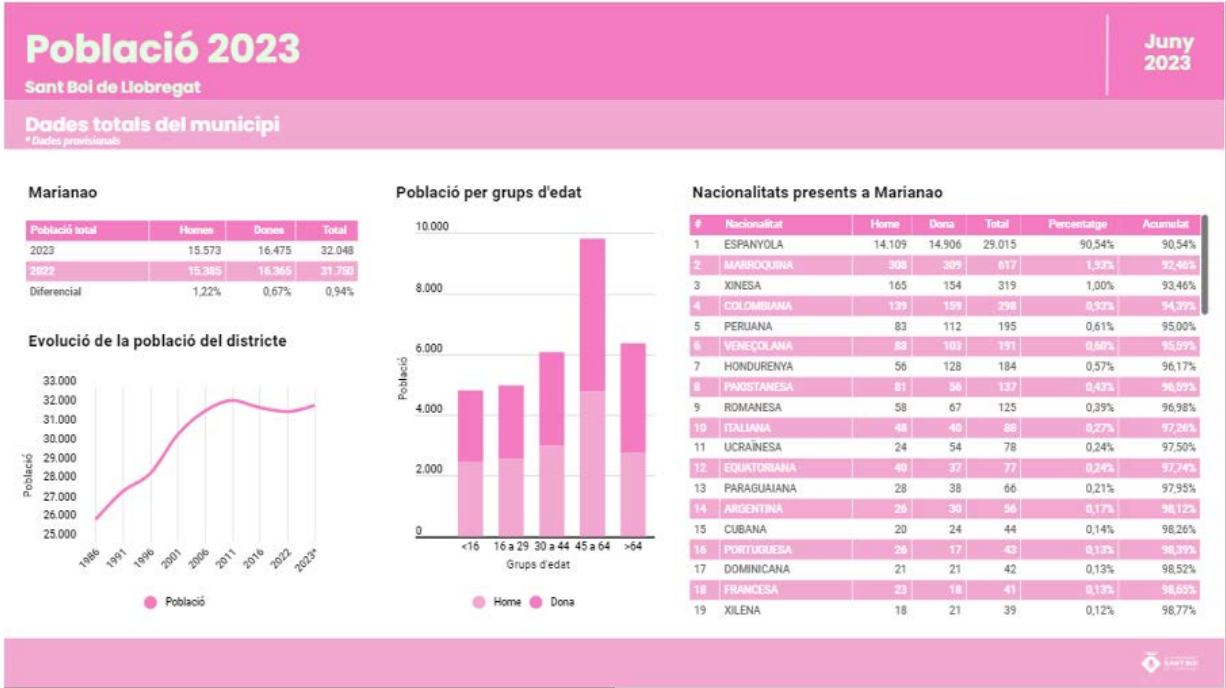
La formació com a barri va ser el resultat de l'espectacular creixement demogràfic de la ciutat a causa de les migracions provocades pel creixement econòmic de Barcelona, i la incorporació del municipi a la nova situació econòmica que s'estava generant. Un primer augment de població, a la primera dècada d'aquest segle, va produir una expansió urbanística que es projectà sobre els camins que comunicaven Sant Boi amb els municipis veïns de Sant Climent i Viladecans, a través dels actuals carrers Lluís Castells, Pi i Margall, Eusebi Güell, Raurich i Carretera del Bori. D'aquesta manera es projectaven les bases de l'estructura triangular que actualment té Sant Boi, amb el vèrtex al nucli central i les projeccions cap a Marianao, Vinyets-Molí Vell i Casablanca.

Segons l'evolució històrica de la població, el diferencial anual entre els anys 1910 i 1950 no supera el 35%, mentre que en la dècada dels anys 50 i 60 l'augment de la població se situa en el 84% i entre 1960 i 1970 l'increment és del 150%, un augment en 10 anys de 30.083 persones. A partir de l'any 1975 els percentatges decreixen oscil·lant entre el -3 fins al 14%.

En l'actualitat Marianao és el barri més gran de Sant Boi de Llobregat, i de fet és un barri de barris, ja que dins del mateix territori s'estableixen de manera informal diverses zones, fet que dificulta la creació d'una identitat col·lectiva. Situat a l'est, limita amb els barris Centre, Ciutat Cooperativa i Camps Blancs. Al Nord limita amb el carrer Benito Menni, que confronta amb el cementiri municipal i el Parc Sanitari de Sant Joan de Déu. Per l'est limiten el barri el carrer Picasso (confrontant amb el complex assistencial Benito Menni), i amb la Plaça Pallars Sobirà. Pel Sud ens trobem els carrers Abad Escarré i Riera Basté, que connecten el barri amb la zona centre de Sant Boi. Per l'oest, limita amb els carrers Rubió i Lluch i Benviure.

A escala poblacional, Marianao té 32.517 habitants dels quals 15.796 són homes i 16.721 són dones.

Allò que ens mou: missió, visió i valors

Missió

Generar una xarxa de relacions que afavoreixi la creació de respostes conjuntes a problemàtiques col·lectives detectades al barri i que fomenti la cohesió, la convivència i la participació en la vida social i comunitària de les veïnes i veïns.

Visió

Marianao Té Cor vol fer del Barri de Marianao de Sant Boi un territori on viure i convida, construint una comunitat cohesionada i participativa a través del treball en xarxa i la implicació de la ciutadania.

Principis

Participació, cohesió social, interculturalitat, diversitat, convivència, corresponsabilitat i compromís social.

PRINCIPIS CLAU que han d'inspirar de manera transversal el desenvolupament del disseny, la implementació i l'avaluació de les actuacions i del treball comunitari impulsat pels 3 protagonistes.

- Cohesió social i convivència
- Enfocament de drets: treballem per garantir i reivindicar els drets socials i la justícia social.
- Perspectiva interseccional de forma transversal en les accions comunitàries impulsades al barri.
- La participació activa dels tres protagonistes (de tothom de la comunitat, recursos, institucions i ciutadania)
- Innovació
- Mirada global i aterratge local
- Transparència
- Corresponsabilitat
- Compromís social

El diagnòstic comunitari de Marianao

Escotar, observar i comprendre

Per conèixer a fons la realitat del barri i identificar les necessitats, fortaleeses i reptes de la comunitat, s'ha impulsat un procés participatiu basat en la implicació activa dels diferents agents del territori, per tal de recollir les seves veus.

Aquest procés ha combinat diverses eines de recollida d'informació, i s'ha estructurat en diferents fases per garantir una mirada plural i representativa del districte.

Aquest treball parteix de la “Monografia Comunitària de Marianao” realitzada l'any 2016, un document que recull el relat de les dinàmiques socials, els actius i les necessitats del territori. Aquell exercici de diagnosi comunitària va marcar un moment clau en la manera d'abordar col·lectivament els reptes locals, posant en valor la veu de la ciutadania i el treball conjunt entre els tres protagonistes, la ciutadania, els recursos tècnics i l'administració local.

Amb el procés participatiu actual hem volgut actualitzar aquella mirada, recollint novament les veus dels diferents protagonistes del nostre entorn. Això porta com a resultat un procés d'escolta, de recollida de dades, i d'anàlisi compartida que ens ha permès fer una lectura col·lectiva de la realitat del districte de Marianao, per la definició estratègica dels reptes del procés comunitari Marianao Té Cor.

S'han realitzat diverses accions que han fet possible un procés participatiu basat en l'escolta col·lectiva, aquestes han estat:

- **Trobades comunitàries**, on els professionals vinculats al procés comunitari han expressat les seves opinions, inquietuds i propostes, en un entorn participatiu.
- **Qüestionaris estructurats**, que han permès obtenir una visió quantitativa de les percepcions i valoracions de la població sobre diversos aspectes del barri.
- **Entrevistes semiestructurades a agents clau**, com professionals de serveis socials, educatius, sanitaris, culturals o entitats veïnals, que han aportat una mirada experta i contextualitzada sobre els canvis i dinàmiques del territori.
- **Entrevistes semiestructurades a col·lectius específics** com joves, gent gran, famílies o persones migrants, que han ajudat a identificar problemàtiques concretes i necessitats del territori.

El procés ha estat clau per garantir la inclusió de diferents veus i perspectives que representen la realitat del territori de Marianao. S'ha buscat una participació equitativa, representativa i respectuosa amb la pluralitat del barri, creant condicions perquè la ciutadania també hi pogués dir la seva.

El desplegament del procés participatiu ha permès construir una base sòlida, compartida i legítima, que ha servit com a punt de partida per a la definició dels reptes estratègics que han de conduir la definició d'accions i estratègies comunitàries els pròxims anys.

Les aportacions recollides en el marc del diagnòstic participatiu posen de manifest un conjunt de necessitats prioritàries que han de ser abordades per tal de donar resposta efectiva als reptes identificats.

Espais desenvolupats:

Converses que transformen

- **9 sessions** del Grup Motor del diagnòstic.
- **6 Grups Focals** amb participants de diferents recursos, àmbits i edats.
- **17 persones “conversadores”** que es van formar durant 6 sessions per realitzar entrevistes semiestructurades a persones del barri.
- **107 persones entrevistades**
- **25 “antenes”**: recursos, entitats, comerç del barri que van passar el qüestionari i es van formar per fer-ho.
- **196 veïns i veïnes** van respondre el qüestionari mobilitzat per les antenes.
- **32 participants** del procés comunitari a **l'Assemblea** al setembre del 2023.
- **29 participants als Grups d'Acció Comunitària** (2 convocatòries de cada un dels 3 àmbits).
- **Revisió de bibliografia, plans estratègics, informes, diagnòstics.**

Els reptes compartits

A continuació es presenten els reptes estratègics del procés comunitari Marianao Té Cor. Aquests volen esdevenir l'eina per contribuir a la transformació social i millorar les condicions de vida de les persones que viuen i conviuen al districte de Marianao.

Els reptes comunitaris es presenten acompanyats d'una breu descripció per comprendre la seva definició i orientació estratègica. Així mateix, s'ofereix una síntesi de les principals aportacions recollides durant el procés de diagnòstic participatiu, que ens ajuden a identificar les necessitats i les oportunitats del territori, així com per definir col·lectivament les línies d'actuació que orienten al desenvolupament del procés comunitari.

S'han tingut en compte una sèrie de criteris que han donat lògica a la definició dels reptes comunitaris.
Són els següents:

- **Elements que tinguin un impacte directe sobre el benestar i la cohesió social i el foment de la convivència al territori.** Aquest criteri ha situat l'enfocament en tres àmbits prioritaris: educació, salut i convivència. Aquests àmbits són els eixos prioritaris del procés comunitari.
- **Elements que puguin ser abordats des del treball comunitari.** És a dir, amb el treball conjunt entre els tres protagonistes: administracions públiques, recursos tècnics i ciutadania (organitzada i no organitzada).
- **Elements en els quals es dibuixi una coherència clara entre les dades subjectives (opinions, apreciacions dels protagonistes del territori) i les dades objectives de context.**

Àmbit educatiu

L'àmbit educatiu constitueix un dels eixos centrals del procés comunitari, entès des d'una perspectiva **àmplia, integral i al llarg de la vida**. En aquest marc, es presenten els reptes estratègics que responen a les principals necessitats detectades al territori i que orienten l'acció comunitària cap a un model educatiu més inclusiu, equitatiu i transformador.

Els reptes recollits s'han construït de manera participativa i parteixen de la voluntat de **garantir el dret a l'educació en totes les seves dimensions**: des del desenvolupament personal de la infància i la joventut, fins a la formació contínua de les persones adultes i grans. L'educació s'hi entén com un **procés clau per a la promoció del benestar, la igualtat d'oportunitats i la cohesió social**.

Repte 1:

Promoure el creixement personal, educatiu i social de les persones joves des d'un abordatge integral i un enfocament de drets.

Es busca abordar les mancances en l'acompanyament i orientació que reben les persones joves en el seu desenvolupament personal, amb l'objectiu que puguin desenvolupar els seus projectes de vida amb plena capacitat. És essencial ampliar els recursos disponibles per a l'orientació laboral i acadèmica, garantint que els joves tinguin accés a tot el ventall de possibilitats i puguin decidir en plenes condicions. A més, el suport emocional i formatiu és fonamental per permetre'ls afrontar els reptes de la seva etapa vital. Tot això, amb un enfocament de drets que garanteixi les llibertats de les persones joves, entengui la diversitat del col·lectiu i respecti les seves necessitats individuals i compartides.

Objectius estratègics:

1. Millorar els processos **d'orientació i acompanyament als projectes de vida** de les persones joves del barri.
2. Reconèixer les persones joves com a **ciutadanes de ple dret** garantint-ne la **participació plena a la vida comunitària**.
3. Reforçar els **itineraris de formació i inserció laboral** de les persones joves.

Vinculació amb els Objectius per al Desenvolupament Sostenible (ODS):

- 1 Fi de la pobresa
- 4 Educació de qualitat
- 8 Treball decent i creixement econòmic
- 10 Reducció de les desigualtats

Necessitats

a. Millorar els processos d'orientació i acompanyament als projectes de vida de les persones joves del barri.

Es detecta una manca d'atenció i acompanyament emocional als joves i les seves famílies, com eina fonamental per afavorir el benestar i enfortir els vincles afectius i de confiança.

És una necessitat generar intervencions que fomentin el desenvolupament personal i acadèmic de les persones joves, reforçant la seva autoestima, la percepció de les seves capacitats i el sentiment de pertinença a la comunitat. És per aquest motiu que cal establir programes d'acompanyament personalitzat i orientació adreçats a les persones joves, que integrin recursos educatius, laborals i emocionals, per tal que els joves puguin definir i desenvolupar els seus projectes de vida amb autonomia i confiança.

b. Reconèixer les persones joves com a ciutadanes de ple dret garantint-ne la participació plena a la vida comunitària.

S'identifiquen pocs espais de presa de decisió perquè el col·lectiu juvenil pugui prendre la paraula respecte a temes que els interpel·la. És necessari promoure la participació activa i significativa de les persones joves reconeixent-les com a ciutadans de ple dret i afavorint processos que reforcin la seva capacitat d'incidència i responsabilització col·lectiva.

Manca d'espais gestionats i liderats per persones joves, on puguin ser les principals responsables de definir, organitzar i dinamitzar accions del seu interès.

c. Reforçar els itineraris de formació i inserció laboral de les persones joves.

En l'actual context social, part del col·lectiu juvenil es troba en una situació de vulnerabilitat davant el mercat laboral. Les transicions entre l'etapa educativa i la vida professional no sempre són lineals ni fàcils, i molts joves necessiten acompanyament per identificar les seves competències, definir els seus objectius professionals i accedir a oportunitats laborals reals i de qualitat. Enfortir aquests itineraris contribueix a millorar la seva ocupabilitat, augmentar la seva autonomia econòmica i afavorir la seva inclusió social, evitant situacions de vulnerabilitat i exclusió.

Cal formar i actualitzar les figures professionals que ofereixen orientació laboral, garantint que compreguin les necessitats, interessos i reptes específics de la població juvenil, així com les particularitats del mercat laboral actual.

Repte 2:

Contribuir a un procés socioeducatiu òptim dels infants, adolescents i joves, promovent la relació entre l'escola, la família i l'entorn.

El repte se centra a garantir un procés socioeducatiu òptim per als infants, adolescents i joves, mitjançant la promoció de la col·laboració i la coordinació entre l'escola, les famílies i l'entorn comunitari. L'objectiu principal és reduir l'abandonament escolar prematur mitjançant la creació i reforç de xarxes de suport integrades que involucrin tots els agents educatius i socialitzadors. Això inclou la creació d'espais d'estudi alternatius, la implicació activa de les famílies en el procés d'aprenentatge, i la millora de la coordinació entre entitats i recursos socials. Amb aquesta visió, es busca assegurar que els infants i joves tinguin accés a una educació de qualitat, se sentin acompanyats i motivats en el seu procés d'aprenentatge, i puguin desenvolupar-se plenament a nivell personal, emocional i social.

Objectius estratègics:

1. Promoure la relació, coordinació i **treball en xarxa** entre els agents socialitzadors i educatius per **reforçar el procés d'aprenentatge** dels infants, adolescents i joves.
2. Promoure la **implicació de les famílies** en el procés d'aprenentatge socioeducatiu dels infants, adolescents i joves.
3. Contribuir a reduir l'**abandonament escolar prematur** dels infants i joves del barri **implicant activament l'escola, famílies i entorn**.

Vinculació amb els Objectius per al Desenvolupament Sostenible (ODS):

- 4 Educació de qualitat
- 8 Treball decent i creixement econòmic
- 10 Reducció de les desigualtats

Necessitats

Les aportacions recollides en el marc del diagnòstic participatiu posen de manifest un conjunt de necessitats prioritàries que han de ser abordades per tal de donar resposta efectiva als reptes identificats.

a. Promoure la relació, coordinació i treball en xarxa entre els agents socialitzadors i educatius per reforçar el procés d'aprenentatge dels infants, adolescents i joves.

S'ha detectat una manca d'espais d'estudi adequats i accessibles per a totes les edats i cicles escolars al territori. Molts estudiants es troben amb dificultats per concentrar-se i desenvolupar les seves activitats acadèmiques en condicions òptimes. Existeixen recursos i serveis que donen suport a les trajectòries formatives d'èxit, però es valora que són insuficients.

També es contempla la necessitat de mantenir una major coordinació i col·laboració entre agents educatius: establir mecanismes per compartir informació i recursos entre docents, orientadors i altres professionals implicats.

b. Promoure la implicació de les famílies en el procés d'aprenentatge socioeducatiu dels infants, adolescents i joves

Es posa de manifest que cal una resposta global, no fragmentada, que abordi les diferents dimensions de la persona (emocional, educativa, familiar, social...), i que afavoreixi una detecció precoç de possibles situacions de vulnerabilitat en els nuclis familiars.

És necessari ampliar i dinamitzar espais de formació i trobada per a les famílies, oferint recursos pràctics i eines educatives que els permetin participar activament en les trajectòries formatives dels seus fills i filles.

1. Cal implementar programes específics que acompanyin les transicions educatives entre etapes, per garantir la continuïtat en l'aprenentatge i evitar desconnexions que puguin impactar negativament en el desenvolupament acadèmic i emocional.
2. Necessitat de millorar la difusió i coordinació de les activitats i recursos disponibles al barri per a infància i famílies, centralitzant la informació en una programació o sistema conjunt.

c. Contribuir a reduir l'abandonament escolar prematur dels infants i joves del barri implicant activament l'escola, famílies i entorn.

Es detecten que va en augment, als darrers anys, els casos d'abandonament escolar prematur, i es troba la necessitat d'establir una xarxa més enfortida entre escoles, entitats socials, famílies i altres agents comunitaris per poder fer front aquesta situació.

Es posa de manifest la necessitat d'oferir més programes de formació i capacitatció adreçats a les famílies que vagin més enllà dels aspectes vinculats a la criança, i que integrin també el desenvolupament de competències personals i professionals que afavoreixin la seva autonomia i inclusió social.

Repte 3:

Promoure el benestar integral de la ciutadania mitjançant la generació de vincles i oportunitats educatives al llarg de la vida.

Aquest repte se centra en l'educació com un procés continu que acompanya les persones en totes les etapes de la seva vida. Es considera que l'educació no ha de limitar-se a l'etapa formal de la infància i joventut, sinó que ha de ser una constant al llarg de la vida. L'objectiu és proporcionar formació adequada a les persones adultes i la gent gran, fomentant l'interès per adquirir nous coneixements de manera voluntària i automotivada. Aquesta perspectiva promou la inclusió social, la ciutadania activa i el desenvolupament personal.

A més, es ressalta la importància de fomentar la interacció entre generacions, que permet que es comparteixin coneixements, experiències i espais. Aquesta connexió intergeneracional és essencial per abordar, no només aquest repte estratègic, sinó altres relacionats amb la relació entre generacions.

Objectius estratègics:

1. Afavorir l'**educació permanent de persones adultes i persones grans** per facilitar-ne la interacció amb l'entorn.
2. Fomentar **accions intergeneracionals** que permetin afermar les relacions i l'aprenentatge mutu entre les diferents etapes de vida.
3. Reduir la **bretxa digital** per garantir l'accés universal a la cultura i a l'educació, fomentant l'**alfabetització digital** reflexiva i crítica de la ciutadania.
4. Oferir **formació a les famílies** per millorar el seu benestar personal, familiar i social al llarg del seu cicle vital.

Vinculació amb els Objectius per al Desenvolupament Sostenible (ODS):

- 4 Educació de qualitat
- 8 Treball decent i creixement econòmic
- 10 Reducció de les desigualtats

Necessitats

Les aportacions recollides en el marc del diagnòstic participatiu posen de manifest un conjunt de necessitats prioritàries que han de ser abordades per tal de donar resposta efectiva als reptes identificats.

a. Afavorir l'educació permanent de persones adultes i persones grans per facilitar-ne la interacció amb l'entorn.

En el context actual, marcat per canvis socials es fa evident la necessitat de promoure l'educació no formal com un recurs essencial per garantir l'aprenentatge al llarg de la vida. Moltes persones no troben en els circuits formals les respostes adequades a les seves inquietuds o necessitats, per la qual cosa cal disposar d'activitats i programes flexibles, accessibles i adaptats a les diverses etapes vitals.

A més, es detecta la necessitat d'afavorir l'adquisició de noves competències —tant personals com professionals— que permetin a les persones afrontar els reptes del present i del futur, així com participar activament en la societat amb autonomia i confiança.

b.Fomentar accions intergeneracionals que permetin afermar les relacions i l'aprenentatge mutu entre els diferents cicles de vida.

És necessari crear i adaptar espais socioeducatius per afavorir la interacció intergeneracional, enfortint els vincles entre les diferents edats i contribuint a la cohesió del teixit comunitari.

Cal reconèixer i donar valor al coneixement de la gent gran, fomentant les relacions intergeneracionals i destacant l'impacte positiu que aquestes poden tenir en el benestar i el desenvolupament de tota la comunitat.

És imprescindible reconèixer i impulsar l'educació no formal com a eina per incentivar les relacions intergeneracionals, promovent processos d'aprenentatge i creixement al llarg de tota la vida.

c. Reduir la bretxa digital per garantir l'accés universal a la cultura i a l'educació, fomentant l'alfabetització digital reflexiva i crítica de la ciutadania.

Actualment, poder accedir a l'educació, al món laboral, o la gestió de tràmits quotidians queda determinat per les desigualtats d'accés a les tecnologies digitals, produint en molts casos una bretxa digital en aquells col·lectius més vulnerables. Cal reforçar accions que donin l'oportunitat a un accés i educació digital per a tota la ciutadania.

d. Oferir formació a les famílies per millorar el seu benestar personal, familiar i social al llarg del seu cicle vital.

L'educació s'enfronta a una complexitat creixent derivada de l'evolució permanent de la societat. S'ha identificat una necessitat associada a la relació de les famílies amb els seus fills i filles. Hi ha un gran nombre de famílies que necessiten acompanyament per afavorir les seves relacions paternofilials. Cal donar suport a les habilitats parentals des de la intenció d'impulsar la comunicació i l'intercanvi d'experiències, alternatives i recursos.

Salut

La salut és un pilar fonamental per al desenvolupament comunitari i s'aborda des d'una **mirada integral, transversal i orientada a totes les etapes de la vida**. En aquest context, s'identifiquen una sèrie de desafiaments clau que emergeixen de les necessitats detectades al territori, i que guien les línies d'actuació cap a **un model de salut comunitària més equitatiu, proactiu i enfocat en la promoció del benestar personal i col·lectiu**.

Aquests desafiaments han estat definits a partir d'un procés participatiu i col·laboratiu, amb l'objectiu de defensar i fer efectiu el dret a la salut en la seva accepció més àmplia. **La salut, entesa com una condició essencial per a la vida digna**, esdevé també una eina per afavorir la cohesió social i combatre les desigualtats.

Repte 1:

Promoure el benestar físic i emocional i la qualitat de vida de la ciutadania.

Aquest repte se centra en la importància de la salut integral de la comunitat, abordant tant la salut mental com la física. L'objectiu és crear un entorn social que, mitjançant la implementació de mesures preventives, la promoció d'estils de vida saludables i la creació de xarxes de suport, faciliti l'accés als recursos de salut. Això permetrà generar una consciència col·lectiva des d'una perspectiva de salut comunitària.

El repte busca promoure un benestar integral (físic, psíquic i social) entre les persones del barri, fomentant una consciència comunitària sobre la importància de la salut global. Es basa en la creació de propostes d'acció que utilitzin la comunitat com una eina per detectar situacions de risc, per fomentar la vida saludable.

Objectius estratègics:

1. Enfortir **mecanismes de detecció** de situacions de risc per a la salut de la ciutadania.
2. Impulsar **programes d'educació i sensibilització** per la salut.
3. Enfortir la **coordinació comunitària** per garantir una atenció en salut més integrada.

Vinculació amb els Objectius per al Desenvolupament Sostenible (ODS):

- 3 Salut i benestar
- 10 Reducció de les desigualtats
- 11 Ciutats i comunitats sostenibles

Necessitats

a. Enfortir mecanismes de detecció de situacions de risc per a la salut de la ciutadania.

S'ha detectat la manca d'un model integrat i coordinat de promoció del benestar que abasti tant la salut física com l'emocional de la ciutadania, especialment en els col·lectius més vulnerables. Alhora, es constata que l'activitat física té un paper clau en la millora del benestar emocional, la cohesió social i l'autoestima, però encara no està prou incorporada com a eina estructural de promoció de la salut. També es posa de manifest la necessitat de reforçar els recursos de suport social i psicològic, garantint-ne l'accessibilitat i la proximitat, per donar resposta eficaç a les situacions de malestar emocional i acompanyament familiar.

b. Impulsar programes d'educació i sensibilització per la salut.

Es posa de manifest la pressió creixent sobre els serveis de salut, així com la manca de coneixement i comunicació per part de la ciutadania respecte als circuits sanitaris disponibles al territori. En aquest context, es considera fonamental sensibilitzar la població sobre la importància de l'autoconeixement del cos per afavorir una millor gestió de la salut, tot promovent un ús responsable i eficient dels recursos sanitaris.

Això implica generar estratègies de salut i benestar no només en la prevenció de malalties, sinó també en la promoció d'un estil de vida saludable, amb accions que afavoreixin el benestar físic, mental i social de la població. És imprescindible implementar un enfocament interdisciplinari per abordar les necessitats de salut, socials i emocionals de la comunitat, garantint una resposta integrada que impliqui diferents professionals i serveis en el territori.

c. Enfortir la coordinació comunitària per garantir una atenció en salut més integrada.

S'ha identificat una manca d'informació accessible i centralitzada sobre els recursos i serveis de salut i comunitaris disponibles al territori. Aquesta situació dificulta tant a la ciutadania com a les entitats locals l'accés i la comprensió dels circuits d'atenció. Aquest fet podria generar una possible desconexió entre serveis sanitaris i socials. Davant d'aquesta realitat, s'observa la necessitat d'establir una connexió entre les entitats, recursos i serveis de salut per garantir una coordinació més eficaç i ajustada a les necessitats de la comunitat. I alhora esdevingui una xarxa de suport on també es puguin generar accions conjuntes per la millora de l'atenció i el benestar de la comunitat.

Repte 2:

Contribuir a reduir les situacions d'aïllament i soledat no desitjada per garantir que les persones puguin viure amb plenitud i autonomia cada cicle de la vida.

Aquest repte se centra en la necessitat de combatre l'aïllament social i la soledat no desitjada, problemes que afecten greument la qualitat de vida de moltes persones. La connexió social és fonamental per al benestar emocional i físic, i aquest repte busca construir una comunitat més cohesionada i solidària. L'objectiu és garantir que cada persona se senti valorada i connectada amb les altres, contribuint així al seu benestar general.

S'ha identificat que moltes persones, especialment aquelles amb xarxes socials febles, es troben aïllades i sense el suport necessari per afrontar les dificultats diàries. Per això, és urgent establir iniciatives que fomentin la creació de xarxes de suport i la interacció social, per millorar la qualitat de vida i l'autonomia de les persones a totes les etapes de la vida.

Objectius estratègics:

1. Contribuir a **reduir les situacions de soledat no desitjada** a través de l'impuls d'accions de detecció i acompanyament personalitzat.
2. Fomentar els **vincles socials i relacionals** de la ciutadania, facilitant-ne la **participació** en la vida comunitària.
3. Promocionar accions comunitàries que **minimitzin l'aïllament social** de les persones que es troben en **situació d'exclusió social i vulnerabilitat**.

Vinculació amb els Objectius per al Desenvolupament Sostenible (ODS):

3 Salut i benestar
5 Igualtat de gènere
10 Reducció de les desigualtats
11 Ciutats i comunitats sostenibles
16 Pau, justícia i institucions sòlides

Necessitats

a. Contribuir a reduir les situacions de soledat no desitjada a través de l'impuls d'accions de detecció i acompanyament personalitzat.

Ens trobem davant un context social marcat per l'augment de situacions de soledat i aïllament social de diferents col·lectius de persones, amb un impacte directe i preocupant en la salut mental de les persones que en pateixen les conseqüències. La soledat no desitjada s'ha convertit en una preocupació creixent, especialment entre la població gran, i reclama una resposta urgent des d'una perspectiva comunitària, que posi al centre les relacions i el suport mutu.

És necessari desenvolupar programes i accions específiques que fomentin l'adquisició d'habilitats socials i emocionals, amb l'objectiu de millorar les relacions i interaccions personals. Cal promoure iniciatives que potenciïn les capacitats personals de les persones, amb l'objectiu de millorar la seva autoestima i confiança, afavorint així el seu benestar emocional i social.

b. Fomentar els vincles socials i relacionals de la ciutadania, facilitant-ne la participació en la vida comunitària.

El context actual està marcat per l'envelliment progressiu de la població, amb un augment significatiu de persones grans que viuen soles o en situació de fragilitat, sovint amb problemes de mobilitat o de salut. Aquesta realitat pot derivar en conseqüències greus com la depressió, la pèrdua d'autonomia o l'ingrés prematur en institucions, amb un impacte directe en la qualitat de vida d'aquestes persones.

És necessari millorar l'accessibilitat i les oportunitats d'activitats per a les persones grans en situació de fragilitat i amb problemes de mobilitat, afavorint la seva participació activa a la comunitat i garantint que puguin sortir i realitzar activitats de manera independent i segura. Alhora que es garanteix una atenció respectuosa i adequada per a les persones grans, evitant la infantilització i el menyspreu de les seves opinions, i promovent un tracte digne i respectuós que reconegui el seu valor i experiència vital.

c. Promocionar accions comunitàries que minimitzin l'aïllament social de les persones que es troben en situació d'exclusió social i vulnerabilitat.

És necessari proporcionar un acompanyament i orientació adequats per a prevenir la sensació d'aïllament, afavorint la connexió activa de les persones amb el seu entorn i fomentant la seva participació en la comunitat.

Ens trobem davant d'una realitat social en què moltes persones viuen en situació de vulnerabilitat i exclusió, sovint desconnectades del seu entorn i privades d'oportunitats per establir vincles socials positius. Aquesta desconnexió pot derivar en una sensació d'aïllament, amb un impacte directe en la salut mental, l'autoestima i la qualitat de vida.

Davant d'aquesta situació, emergeix la necessitat de generar espais comunitaris segurs, accessibles i inclusius, que facilitin la trobada, la participació i el sentiment de pertinença. Aquests espais han de permetre que les persones puguin compartir experiències, expressar-se lliurement i sentir-se valorades. És clau assegurar l'accés equitatiu a activitats culturals, educatives i de lleure, com a eina per fomentar la participació, millorar l'estat emocional i afavorir la inclusió social.

Repte 3:

Contribuir a millorar el benestar integral de les ciutadania promovent la participació activa en iniciatives comunitàries.

Aquest repte busca fomentar el benestar integral de la ciutadania mitjançant la creació d'un entorn d'oci accessible i diversificat que integri la salut física i mental com a eix central. En un context en què la salut mental i física són cada vegada més rellevants, és essencial desenvolupar iniciatives que no només ofereixin alternatives d'oci, sinó que també promoguin la salut i el benestar de tots els membres de la comunitat.

És especialment important prestar atenció a les necessitats de la gent gran i dels adults en el disseny d'activitats d'oci inclusiu. Aquest grup sovint es troba en situacions de fragilitat i aïllament social, la qual cosa limita les seves oportunitats per participar en activitats recreatives i comunitàries. Cal evitar la infantilització d'aquestes persones, respectant les seves opinions i oferint activitats adaptades als seus interessos i capacitats. Oferir oportunitats d'oci que fomentin la interacció social i el sentiment de pertinença pot reduir la soledat no desitjada i millorar el benestar emocional.

A més, és crucial abordar la manca d'oferta d'oci alternatiu per als joves i garantir espais segurs i accessibles. La participació activa dels joves en la planificació d'aquestes activitats és fonamental per assegurar que siguin rellevants i atractives, evitant així situacions de risc i promovent la socialització positiva.

Objectius estratègics:

1. Generar **iniciatives d'oci inclusiu i significatiu** que millorin la qualitat de vida de les persones adultes i persones grans.
2. Fomentar **accions que permetin incloure als col·lectius vulnerables i en risc d'exclusió social** a les propostes comunitàries d'oci saludable.
3. Propiciar **propostes d'oci saludables i inclusives** destinades als adolescents i joves que promoguin la seva participació activa i generin espais segurs.

Vinculació amb els Objectius per al Desenvolupament Sostenible (ODS):

3 Salut i benestar
10 Reducció de les desigualtats
11 Ciutats i comunitats sostenibles
17 Aliances per a assolir els objectius

Necessitats

a. Generar iniciatives d'oci inclusiu i significatiu que millorin la qualitat de vida de les persones adultes i persones grans.

En el marc actual de transformació social i envelliment demogràfic, s'evidencia la importància de garantir el dret a un oci digne, accessible i enriquidor per a totes les persones, especialment per a aquelles en etapes adultes i de la vellesa.

L'oci, entès com a espai de relació, aprenentatge i realització personal, esdevé clau per al benestar emocional i la qualitat de vida. És necessari dissenyar activitats d'oci adaptades a les necessitats i interessos de les persones grans, espais d'oci enfocats en la salut mental i física, a través de programes i activitats que promouen el benestar integral, fomentant la integració comunitària i l'autocura com a valors fonamentals per a la salut global.

b. Fomentar accions que permetin incloure als col·lectius vulnerables i en risc d'exclusió social a les propostes comunitàries d'oci saludable.

S'identifica la dificultat que tenen els col·lectius més vulnerables per participar en accions comunitàries per una combinació de barreres estructurals, socials, econòmiques i culturals. És necessari crear espais d'oci enfocats en la salut, promovent la interrelació i la convivència entre la diversitat de col·lectius per afavorir la cohesió social i el benestar col·lectiu.

c. Propiciar propostes d'oci saludables i inclusives destinades als adolescents i joves que promoguin la seva participació activa i generin espais segurs.

Actualment, al districte de Marianao conviuen diferents perfils de joves, molts d'ells viuen situacions de pobresa i exclusió que provoca una limitació a l'hora de participar d'accions d'oci saludables. S'identifica la necessitat d'ampliar una oferta d'oci universal per als joves, creant activitats que captin el seu interès i els mantinguin actius i compromesos en pràctiques saludables. És fonamental crear espais segurs i accessibles per als joves, per evitar situacions de risc i promoure una socialització positiva que afavoreixi el seu benestar i desenvolupament personal.

Convivència

La convivència és un eix fonamental per al desenvolupament comunitari i s'aborda des d'una **mirada integral, intercultural i orientada a totes les dimensions de la vida quotidiana**. En el context del districte de Marianao, es posen de manifest una sèrie de desafiaments clau que emergeixen de les realitats diverses del territori i que orienten les línies d'actuació cap a un model de convivència més **inclusiu, sostenible i basat en el respecte mutu**.

Aquests desafiaments han estat identificats mitjançant processos participatius i col·laboratius, amb l'objectiu de promoure un entorn on totes les persones se sentin reconegudes, escoltades i amb capacitat d'incidència. La convivència, entesa com una construcció col·lectiva que es fonamenta en els valors de la solidaritat, la justícia social i la igualtat d'oportunitats, esdevé una eina essencial per enfortir la cohesió social i prevenir l'exclusió i la discriminació.

Repte 1:

Promoure la convivència de la ciutadania i preservar la cohesió social reconeixent la diversitat existent del territori.

En un context on els espais públics sovint es troben infrautilitzats i no sempre fomenten la interacció entre veïns, és essencial implementar estratègies que promoguin una visió comunitària i que facin d'aquests espais punts de trobada i relació. La creació de vincles comunitaris sòlids i la sensibilització envers la diversitat són clau per enfortir el sentiment d'identitat de barri i garantir una convivència respectuosa i inclusiva. Aquest enfocament contribuirà a reduir les dinàmiques de segregació social i a fomentar una justícia social efectiva al barri.

Objectius estratègics:

1. Fomentar **iniciatives positives i respectuoses sobre l'ús de l'espai públic** que facilitin i promoguin les interrelacions entre la ciutadania del barri.
2. Promoure la **consciència cívica i crítica de la ciutadania** i la comprensió dels seus drets a la comunitat.
3. Desplegar **iniciatives de sensibilització per garantir la convivència i la no discriminació** cap a persones i col·lectius que visibilitzin la diversitat existent al territori.

Vinculació amb els Objectius per al Desenvolupament Sostenible (ODS):

- 10 Reducció de les desigualtats
- 16 Pau, justícia i institucions sòlides

Necessitats

a. Fomentar iniciatives positives i respectuoses sobre l'ús de l'espai públic que facilitin i promoguin les interrelacions entre la ciutadania del barri.

L'espai públic és un entramat complex on conviuen diferents col·lectius, on es donen diferents dinàmiques d'ús i relació amb el mateix, que porta a reflexionar la necessitat de generar un canvi social en relació a la visió i construcció d'un espai públic més inclusiu, més participatiu i comunitari. Tot això posa de manifest la importància de desenvolupar accions que transformin l'espai públic en un escenari de trobada, on es puguin sumar mirades diverses per fer-lo més inclusiu i compartit.

Cal incrementar els recursos i el suport per organitzar activitats comunitàries que aprofitin els espais públics, fomentant la interacció social i la cohesió al territori.

b. Promoure la consciència cívica i crítica de la ciutadania i la comprensió dels seus drets a la comunitat.

La participació activa de la ciutadania en la vida comunitària requereix una comprensió clara dels drets i deures que tenen com a membres de la comunitat, així com una mirada crítica sobre les dinàmiques socials que es produeixen al territori.

Cal generar espais d'informació, reflexió i diàleg que permetin a la ciutadania conèixer els seus drets, identificar situacions d'injustícia o vulneració, i desenvolupar eines per posicionar-s'hi de manera conscient i responsable. Així com impulsar accions formatives que fomentin l'esperit crític, l'empoderament ciutadà i la corresponsabilitat col·lectiva. És necessari facilitar l'accés a la informació de manera clara, accessible i inclusiva, tenint en compte la diversitat cultural, social i generacional del barri, per garantir que tota la ciutadania pugui exercir plenament els seus drets i participar de manera equitativa en la vida comunitària.

c. Desplegar iniciatives de sensibilització per garantir la convivència i la no discriminació cap a persones i col·lectius que visibilitzin la diversitat existent al territori.

Al context actual, existeixen dinàmiques i discursos d'odi envers diferents col·lectius, aquest fomenta la perpetuació d'estigmes i prejudicis. És necessari difondre informació contrastada i verídica sobre les diversitats existents al barri per fomentar la comprensió mútua i reduir possibles accions o discursos que atemptant a la dignitat de les persones.

Cal fomentar l'educació cívica i la sensibilització sobre drets i responsabilitats per reduir la desconexió de la xarxa comunitària i impulsar una participació més activa i responsable. Cal apostar per implementar accions positives que promoguin la convivència i previnguin la discriminació, assegurant que les iniciatives comunitàries respectin i valorin la diversitat.

Repte 2:

Promoure una ciutadania activa i socialment compromesa amb el seu entorn.

Es busca fomentar la participació activa de la ciutadania en la vida comunitària del barri, reconeixent la importància de cada individu com a agent de canvi. En un context on els espais públics sovint es troben infrautilitzats, és essencial promoure una mirada comunitària que fomenti la convivència i la interrelació entre veïns. Actualment, es detecta una manca d'una lògica comunitària en l'ús d'aquests espais, la qual cosa limita les oportunitats de diàleg i interacció social.

A més, cal continuar promovent la interrelació i el sentiment de pertinença al barri entre els tres protagonistes del territori: la ciutadania, les entitats i l'administració pública. Aquesta interacció és fonamental per prevenir situacions d'exclusió i vulnerabilitat social, així com per crear vincles comunitaris que enforteixin la cohesió social. L'empoderament ciutadà busca reconèixer i valorar la contribució de cada individu al benestar col·lectiu, fomentant un entorn on la participació i la inclusió siguin prioritàries.

Objectius estratègics:

1. Fomentar **la presència activa de persones o col·lectius diversos** en espais, processos i àmbits de participació i decisió.
2. Reforçar i amplificar les **bones pràctiques de participació** ciutadana existents al territori.
3. Enfortir els **vincles comunitaris i el capital social** del territori, mitjançant l'impuls d'oportunitats de participació activa.

Vinculació amb els Objectius per al Desenvolupament Sostenible (ODS):

10. Reducció de les desigualtats
16. Pau, justícia i institucions sòlides

Necessitats

a. Fomentar la presència activa de persones o col·lectius diversos en espais, processos i àmbits de participació i decisió.

És necessari desenvolupar estratègies inclusives que integrin eficaçment persones de diferents contextos culturals, evitant desigualtats en la representació i la presa de decisions comunitàries.

Cal garantir una participació diversa en els espais de decisió i participació comunitària, assegurant una representació adequada de persones i col·lectius de diversos contextos culturals per enriquir els processos i fomentar la inclusió.

b. Reforçar i amplificar les bones pràctiques de participació ciutadana existents al territori.

El territori compta amb un teixit social actiu i consolidat, fet que afavoreix la implementació i l'èxit de bones pràctiques participatives. Tot i això, és necessari visibilitzar i compartir-les per tal d'afavorir la seva replicabilitat i augmentar l'impacte positiu en la comunitat.

c. Enfortir els vincles comunitaris i el capital social del territori, mitjançant l'impuls d'oportunitats de participació activa

Existeixen diferents dinàmiques i factors socials, com ara la individualització de la vida quotidiana, l'acceleració del ritme de vida o aspectes socioeconòmics que porten a debilitar els vincles comunitaris al territori. Per aquest motiu es necessari establir mecanismes que fomentin la col·laboració ciutadana en la creació i implementació de projectes comunitaris orientats a la justícia social, promovent la implicació en la coproducció activa entre veïns i entitats.

Paral·lelament, en molts casos, **les estructures socials tradicionals (com associacions veïnals o xarxes informals)** han patit un cert desgast, i això ha deixat un buit pel que fa a la **capacitat col·lectiva d'organització i resposta comunitària**. Davant d'aquest escenari, es fa imprescindible **impulsar noves formes de participació adaptades a la realitat actual**, que siguin flexibles, inclusives i transformadores.

